

הוראות אופרטיביות למורה (ICHIDOT 1-9)

מדריך מפורט המכיל את רצionario השיטה והערות DIDAKTIOT

ויתן להוריד מהאתר: [w.ww.yesod.co.il](http://www.yesod.co.il)

הערות לכל יחידה להלן מובאות לפי סדר דפי העבודה והתרגילים שבערבה.

ביחידות 1-9 התלמידים לומדים מושגים חדשים רבים.
מומלץ לא למהר ולבסס את המושגים בצורה יסודית בתחילת הדרכם.

יחידה 1 – ס

1. המורה מציגה את הצליל החדש. אפשר להשתמש במושג עיצור. בהתאם חייבות המורה להסביר את המטלות בצורה ברורה עם המחשבה.

התחלת המילה: התלמידים מקשיבים למלים שמתחילות ב-ס, ומהורה שואלת איזה צליל הם שומעים בהתאם.

2. בדף הלימוד יש מפתח למקרה שהתמונה לא ברורה. לעיתים יופיע בתמונה חץ, המצביע על החלק שאליו מתיחסים.

3. מתרגלים את העיקרון בתמונות רבות, ואז ניגשים לדף העבודה. יתכן שבתחילת הדרך יהיה תלמידים שיתקשו להקשיב ולהחליט בלבד מה הצליל. במצב זה תבטא המורה את המילים, והתלמיד או התלמידה המתৎחים יגידו אם המילה מתחילה ב-ס או לא.

4. סוף המילה: חוזרים על אותו תהליך עבור סוף המילה. יתכן שהתלמידים יתקשו להתמודד עם התחלת המילה ועם סופה בו-זמנית. במקרה כזה אפשר להשיקו במשך כמה יחידות קודם כל רק בצליל בתחילת המילה, וכשהה מתבוסט, אפשר לחזור לדפים שעלייהם דילגתם.

5. כתיבת הצליל: אפשר להזכיר מודעות קינסטטיית על-ידי כתיבה באצבע בתוך חול או אורז.

6. זיהוי חזותי של הסמל ברמת צלילים בודדים ומילים: חשוב לא להזכיר יותר מהסמל הנלמד.

7. כתיבת: התלמידים כותבים את הסמל בקווים עגולים על מנת להקל על המעבר בין כתיבה בדפוס לכתיבה בכתב.

8. דפי העבודה: כשהתלמידים מתৎחים לזהות צליל במילה, לא חשוב איך הם או המורה ישיימו את התמונה. החשוב הוא שהם יתרכזו בהימצאות הצליל הנלמד במילה ושיענו בהתאם. לדוגמה: אם יאמרו "צנוון" – אין ס; אך אם יאמרו "סלק" – יש ס.

9. הימצאות הצליל במילה: בהתאם קשה לתלמידים לעשות את הפעולות בעצמם, ולכן תציג המורה ותאריך את צליל המטרה. אפשר לחלק את המילה על אצבעות, על קרונות הרכבת או בעזרת קוביות, והתלמידים יתחילה בהדרגה לשים לב למקומות הצליל במילה.

10. לוח עזרה עצמית: מבדקים את התמונה עם הסמל בלוח של כל התלמידים.

11. המורה מסבירה, שהצליל ס מקבל את השם "סֶמֶך". לימוד השם מקנה לתלמידים אסטרטגייה

לזכירת הצליל, כי הם יכולים לבדוק את הצליל בתחילת המילה, ואז יודעים שהצליל הוא ס. חשוב שהתלמידים יבחינו בין הצליל לבין השם של הצליל. המורה תשתמש בדרך כלל במונח הצליל. ידיעת השם מאפשרת עוד כלי גישה לצליל. אפשר לדוחות את השימוש בשם, אם התלמידים מתבלבלים.

יחידה 2 – ל

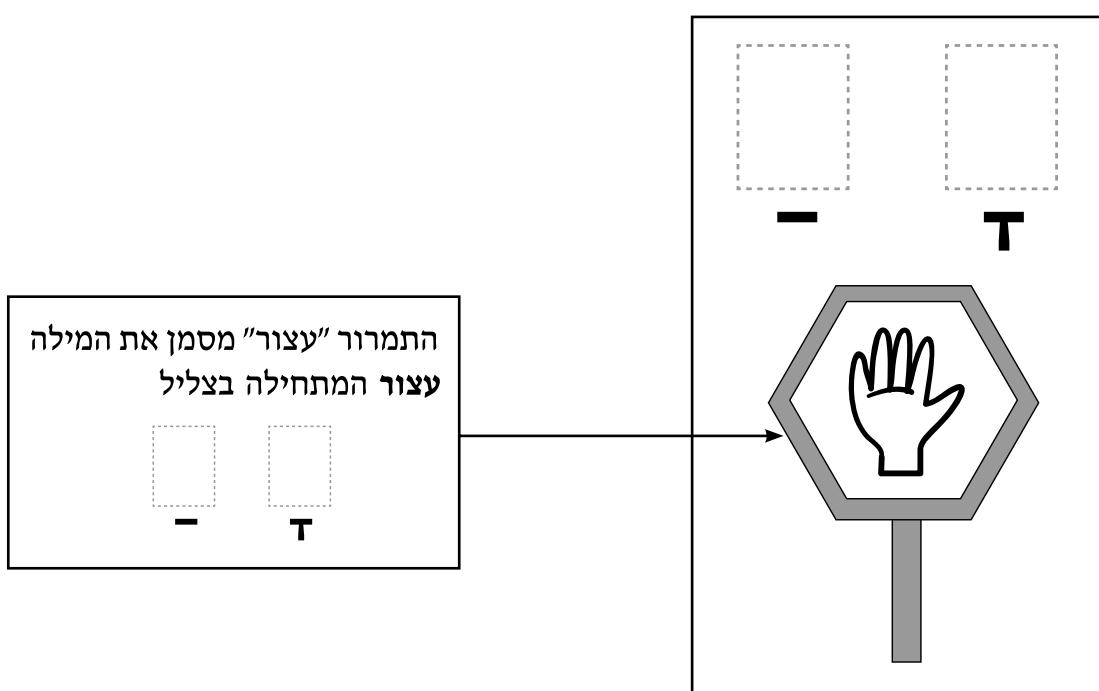
חוזרת על הנלמד ביחידה הקודמת.

1. המורה מציגה את הצליל החדש.
2. התלמידים עובדים בדף מודעות פונולוגיות ובכתייה.
3. המורה אומרת את שם הצליל: "לִמְדָ".
4. לוח עזרה עצמית: מבדיקים את התמונה עם הסמל בלוח של כל התלמידים.

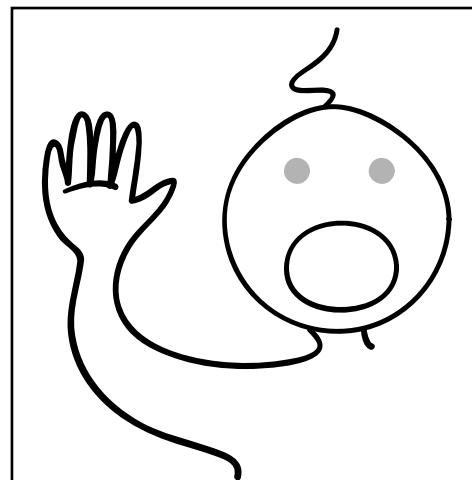
יחידה 3 – ת

חוזרת על הנלמד ביחידה הקודמת.

1. הצליל הנלמד ביחידה זו הוא התנועה בלבד (הניקוד).
2. המורה מציגה את הצליל. אפשר לשימוש במונח תנועה.
3. המורה מראה לתלמידים את צורת הפה בזמן הגיית הצליל.
4. המורה אומרת לתלמידים שהתרורו "עוצר" מתחילה ב – ת – על מנת לעזור להם ליצור תומך זיכרון לצליל.

5. רمز מוטורי – מוסיפים רמז מוטורי לצליל: התלמידים עושים את התנועה "עוצר" עם כף היד ומדגישים את התנועה בפה. (ניתן להבitem בראי)

6. המורה מספרת שיש שתי דרכים לכתוב את הצליל: **צ** (מתעלמים מסימני החטפים).
7. חשוב לדבר עם התלמידים על ההבדל בין הסמלים הגրפים של העיצורים לבין אלה של התנועות. המורה תראה לתלמידים טקסטים שונים ממספריים שונים, ותסביר את תשומת לבם להבדלים במיקום המרחבי בדף ובשורה.
8. מגישים טקסט לתלמידים וմבקשים מהם לחשוף **צ** – וגם ס ויל
9. בהכנות לוח אישי לתלמידים יש להפריד את העיצורים מן התנועות. לדוגמה: לחלק את הלוח לשניים, כשהעיצורים מעלה והתנועות למטה. ראו לוח עזרה עצמית.
10. התלמידים עובדים בדף מודעות פונולוגית ובכתייה.
11. במשימות שמייעתיות אין להתייחס לאות המילה, אלא לצליל ששומעים. לכן יש מלבן ריק מעל סמל התנועה **צ**. לדוגמה: "חלה" נגמרת ב-**צ**, ולא **צ**.
12. אפשר להסביר לתלמידים שאפשר לכתוב את ה-**צ** – בלבד, ובהמשך יראו מה אפשר לכתוב במלבן.
13. לוח עזרה עצמית: מבקרים את התמונה עם הסמל בלוח של כל התלמידים.

יחידה 4 – ח

חוזרת על הנלמד ביחידה הקודמת.

1. המורה משמעה כמה מילים המתחילה בצליל **ח**, אותה היא רוצה להציג. אחר כך היא מבקשת מהתלמידים לחשב מהו הצליל, שככל המילים התחילו בו. אחרי כן היא שואלת את התלמידים, אם הם יכולים לנחש מהו הצליל החדש שיימדו ביחידה.
2. המורה מציגה את הצליל החדש.

3. התלמידים עובדים בדף מודעות פונולוגית ובכתייה.
 4. בדף עובדה זה מתחילהים לצרף את העיצור ואת התנועה על-מנת ליצור יחידה אחת (הברה).
 5. המורה משתמש בלוח התנועות ומספרת סיפורו.
- לדוגמה: הצליל ס הlk לטייל ופגש צלייל צ – .
- הם התחברו ועכשו הם ס, ס.
6. בתחילת הדרך לפעמים התלמידים אינם מצליחים לצרף היטב, או שאינם מצלפים בקצב מתאים. יש לעזור לכל התלמידים המתknשים, כי חשוב שישמעו את הצירוף בקצב המתאים. כדאי להבהיר את האבעה מהעיצור לתנועה בזמן שהפה עובר מהעיצור לתנועה. המורה חוזרת על הצירוף עוד ועוד עד שהתלמידים מצליחים לצרף באופן עצמאי.
 7. המורה אומרת שהשם של הצליל הוא "חית".
 8. לוח עזרה עצמית: מבדיקים את התמונה עם הסמל בלוח של כל התלמידים.

יחידה 5 – ג

- חזרה על הנלמד ביחידה הקודמת, לרבות שיום מהיר של כל הצלילים.
1. המורה אומרת מילים המתחילות בצליל ג, והתלמידים מנסים לגלוות את הצליל שעומדים ללמידה ביחידה.
 2. המורה מציגה את הצליל החדש.
 3. אפשר לפתח מודעות לעיצור פוצץ – עיצור שאי-אפשר להאריך אותו, ולכן קשה לבדוק אותו.
 4. **מודעות לקוליות:** המורה יכולה להראות שהוגים את הצליל עם קול בחלק האחורי של הפה. כל תלמיד יניח את ידו על/gron כדי להרגיש את תנועת מיתרי הקול. יש להסביר את תשומת לב התלמידים לכך שלא מוסיפים שוווא או צליל אחר –ג.
 5. עובדים בדף מודעות פונולוגית ובכתייה.
 6. **לוח התנועות:** התלמידים מתרגלים צירופים מגוון העיצורים והתנועות שנלמדו עד כה.
 7. בדף עובדה זה תלמידים צירוף למילה.
- הכווי להתחליל בתרגול שמייתי בלבד** על-מנת להמחיש את הצירוף של צלילים חסרי-משמעות למילה בעלת-משמעות. התלמידים מחשבים לשני חלקים של מילה –
- לדוגמה: ג ... ג, וצריכים לצרף למילה השלמה גֶר. בתחילת כדי לתרגם מילים מוכרות כמו:

חו ס = חום, צ = דג; וכשצלחים, לעבור לתרגם מילים פחות מוכרכות, כמו
שו ק = שוק, טי ל = טיל.

בנוסף לתרגום השמיוני יש לשלב תרגול שמיוני-יחזותי, כמו בהצעה בעמוד 46. אפשר לתרגם עם פאזורים, כדי שהתלמידים ישים לב לכך שחלק של מילה הוא חסר-משמעות (ברמה שמיונית וגם חזותית). המשמעות מתאפשרת רק על-ידי צירוף החלקים יחד. הצירוף יכול להתבצע גם בעזרת אצבעות, קוביות, קרונות הרכבת ועוד. יש לשים לב לתלמידים המתקשימים במילונות זו וلتרגול אותם באופן אינטנסיבי.

הערה: חשוב להשתמש בмагון עיצורים ותנועות – ולא להימנע לצלילים שנלמדו ביחידות הקודמות. בדרך כלל יותר לצרף יחידות למיללים הקיימות באוצר המילים של התלמידים. אם המילה חדשה עבורם, יש יותר סיכוי לקושי בציরוף, ולכן חשוב לתרגם מגון רחב של מיללים מוכרים וגם לא מוכרים.

אם יכולתו של התלמיד לצרף אינה משתפרת, יש להפנותו לקלינאי תקשורת לביוור.

8. **צליל לעומת מילה:** המורה מסבירה את ההבדל בין צליל בלבד, שאין לו משמעות – לבין מילה, שיש לה משמעות ומחוברת מכמה צלילים בודדים. לכל צליל יש סמל בכתב, ובדרך כלל אפשר לבטא אותו עם הפה.

מחברים את הצלילים על-מנת ליצור מילה. חוזרים על המושגים **צליל** ו**מילה**.

יש להשדר שהתלמידים יצרפו את העיצור ואת התנועה הראשונים יחד בתור יחידה אודיטורית אחת. כך נקל על העומס בזכרון הפונולוגי, והתלמידים יכולים לקרוא באופן שוטף. אפשר להמחיש את הפירוק ואת הצירוף על-ידי הפאזורים: יש משמעות ורק כשמחברים את החלקים יחד.

9. כתיבה: מעודדים כתיבה ממשייה – ולא העתקה: כותבים את הצלילים תוך כדי פירוק המילה לצלילים בודדים. חשוב מאוד להקפיד על רצף מדויק בעת הכתיבה: עיצור + תנועה + עיצור = מילה. לדוגמה:

$$\text{ס} \quad + \quad - \quad + \quad \text{ל} \quad = \quad \text{סֶל}$$

על מנת להמחיש את הכתיבה אפשר לגוזר צורות. עיצורים מיוצגים על-ידי מלבנים, והתנועות על-ידי אליפסות. התלמידים מחלקים את המילה קודם לעלפה, בזמן שנוגעים בצד הנקונה ולפי הרצף הנקון, ולאחר מכן יש אפשרות לכתוב בתוך שבلونה. אין צורך להשתמש בשיטה זו עם כל התלמידים.

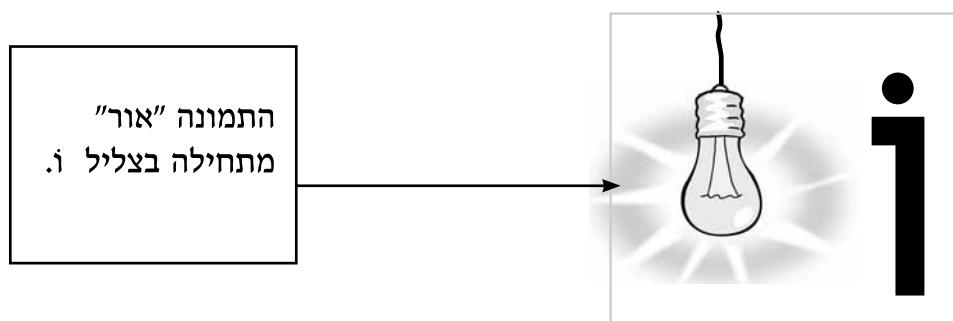
10. **פיתוח השפה הדיבורית:** המורה קוראת ספרים, שבהם מוזכרת המילה "סל". היא מסבירה שיש מילים בעלות יותר משמעות אחת. לדוגמה: סל לחפצים – או סל במילה "כדosal".

11. המורה אומרת שהשם של הצליל הוא "גִּימָל".

12. **לוח עזרה עצמאית:** מבדיקים את התמונה עם הסמל בלוח של כל התלמידים.

חוזרת על הנלמד ביחידה הקודמת, לרבות שיום מהיר של כל הצלילים.

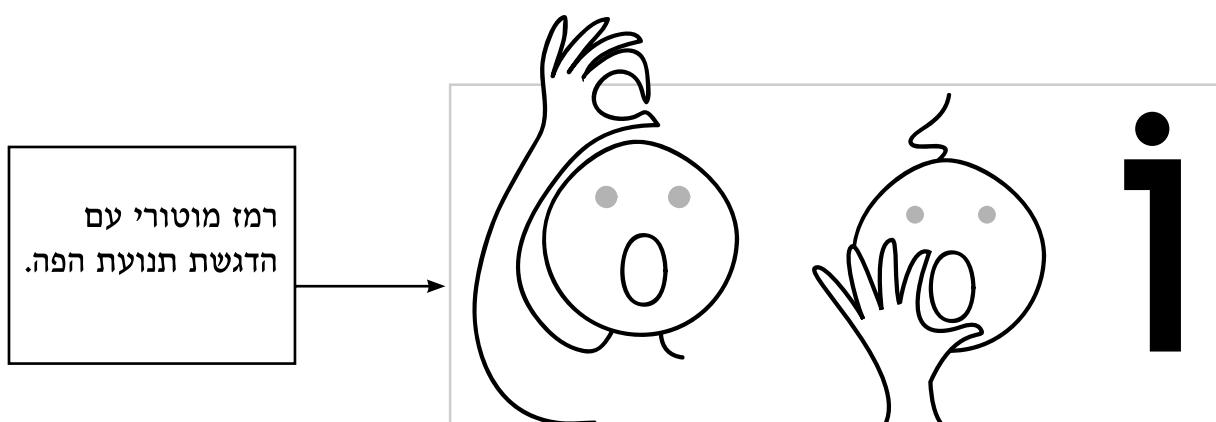
1. המורה מכינה את התלמידים לכך של תלמידים תנווה.
2. המורה אומרת מילים שמתחלות בצליל ז, והתלמידים מנסים לגלות את הצליל שעומדים ללמידה ביחידה.
3. המורה מסבירה שהמילה "אור" מתחליה בצליל ז, ושהאור לעלה, כמו הנקודה.

4. במשימות שמייעתיות אין להתייחס לאיות המילה, אלא לצליל הראשון ששומעים. לכן יש מלבן ריק לפני ה- ז – □ ז .

התלמידים מדגישים את הצליל בצורת ההגיה שלו ומסתכלים במרקח תוך כדי הגיהה.

5. רמז מוטורי
 - עושים עיגול עם האגודל ועם האצבע, ומצמידים אותו לעיגול הגוף שהפה משמש בזמן הנגיית הצליל ז.
 - ממשיכים להגות את הצליל, אך מעבירים את האצבעות לעלה בכו ישר מעל הראש על מנת להמחיש שהנקודה של ז היא לעלה.

6. **צירוף עיצור ותנועה:** המורה תראה בלוח התנועות, שלפעמים מופיעה התנועה ליד האות, כמו ב-”ז” – ולא מתחתיה, כמו ב-”ר”.

מעבירים את העיצורים מתנועה לתנועה על לוח התנועות ומתרגלים את הצירופים.
יש להשתדל להגבר את הקצב ואת האוטומטיות של צירוף העיצור לתנועה, אך לוודא שהתלמידים מודעים היטב לכל פונמה לחוד.

7. **לוח עזרה עצמית:** מדבקים את התמונה עם הסמל בלוח של כל התלמידים.
8. המורה מלמדת את המושגים ארוך וקצר. אפשר להמחיש את המושג ארוך עליידי קולות קצרים או ממושכים ובדרכיהם שונות אחרות, כמו בניית כביש ארוך/קצר, רכבת, ארוכה/קצרה ועוד. לאחר מכן יש להתייחס למילה ארוכה בהשוואה למילה קצרה.
9. המושגים ארוך וקצר הם ייחסימים; בתרגול הובאה מילה בתabra אחת כמילה קצרה, ומילה בת שלוש הבורות לפחות כמילה ארוכה.
התלמידים מקשיבים לאורך המילה ומחיליטים אם היא ארוכה או קצרה. לדוגמה: אמבטיה – אף, עפיפון – לב.
10. המורה אומרת מילה ומפרקת אותה לкратנות ורכבת באורכים שונים או בחלוקת על האצבעות, במחיאות כפיים, ושימוש בקוביות ועוד. התלמידים מקשיבים לאורך המילה. זהה דרך נוספת לפתח מודעות פונולוגית.
11. לאחר אימון שמייעטי מראה המורה לתלמידים את הצורה הגרפית של מילה קצרה לעומת מילה ארוכה (השוואה בשפה הכתובה).

יחידה 7 – ר

חוזרת על הנלמד ביחידה הקודמת, לרבות שימוש מהיר של כל הצלילים.

1. המורה אומרת מילים שמתחלות בצליל ר, והתלמידים מנסים לגלוות את הצליל שעומדים ללמידה ביחידה.
2. המורה מציגה את הצליל החדש.
3. התלמידים עובדים בדף מודעות פונולוגית ובכתייה.
4. **לוח התנועות:** התלמידים מתרגלים צירופים מגוון העיצורים והתנועות שנלמדו עד כה.
5. ביחידה זו יש התיחסות לקובוצה הסמנטית של מכשורי חשמל.
6. לומדים לקרוא ולכתוב מילים עם ר. מעודדים כתיבה משמשעה, ולא מהעתקה.
7. זה דף תרגול לאבחנה שמייעטי בין ח לבין ר. המורה מדגישה את ההבדל בין הגיהה של עיצור בלטיניקולי (ח) לעומת עיצור קוילי (ר). ראו תורת ההגה במדדיק למורה.
8. פיתוח השפה הדיבורית.
9. המורה אומרת שהשם של הצליל הוא ”ריש“.
10. **לוח עזרה עצמית:** מדבקים את התמונה עם הסמל בלוח של כל התלמידים.

חוזה על הנלמד ביחידה הקודמת, לרבות שימוש מהיר של כל הצלילים.

1. המורה אומרת מילים שמתחלות בצליל **ב**, והתלמידים מנסים לגלו את הצליל שעומדים ללמידה ביחידה.
2. המורה מציגה את הצליל החדש.
3. המורה אומרת שלומדים תנועה שנכתבה מתחת לאות.
4. יש להתייחס לכל המוקומות האפשריים של מקום סמל התנועה ביחס לאות – מתחת לאות, בתוכה או מעלה.

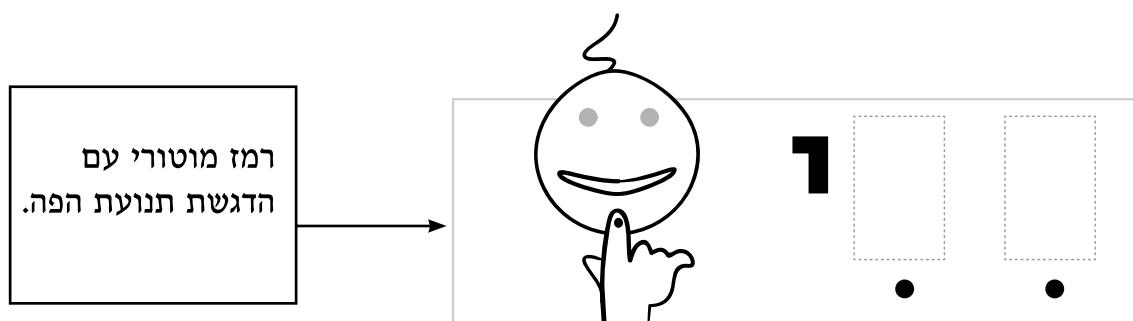
במשימות שמייעטות אין להתייחס לאות המילה, אלא לצליל הראשון ששומעים, ולכן יש מלבן ריק לפני סימן התנועה:

5. המורה אומרת, שהתמונה "אמא" או "אישה" יכולה להזכיר את הצליל. התלמידים מדגישים את הצליל בצורת ההגיה שלו ומסתכלים בمرאה.

6. **רמז מוטורי:** שמים את האצבע מתחת לשפה התחתונה בזמן שהוגים את הצליל. בזמן הגיית התנועה עושים השפטים תנועה מוטורית כמו חיק. כדאי לדבוק מדברה על האצבע על מנת לחת עוד רמז חזותי לצליל. התלמידים מביטים על עצם בראי.

7. המורה מסבירה שיש שתי דרכים לכתוב את הצליל: נקודה אחת בלבד – או נקודה שבאה עם החבר י. אין לקרוא לחבר "יוד" כדי לא להתבלבל עם העיצור י, שיש לו צליל שונה. לכן המורה קוראת לו "חבר של י", כלומר י.
8. התלמידים עובדים בדף מודעות פונולוגית ובכתייה.
9. התלמידים עובדים עם לוח התנוונות, מזיזים את העיצורים השונים מתנוונה לתנוועה, ומשתדרלים לצרף אותם באופן שוטף.
10. קריאה וככתיית מילים.
11. פיתוח השפה הדיבורית.
12. **לוח עזרה עצמית:** מבדיקים את התמונה עם הסמל בלוח של כל התלמידים.

יחידה 9 – פ

- חוזה על הנלמד ביחידה הקודמת, לרבות שימוש מהיר של כל הצלילים.
1. המורה אומרת מילים שמתחלות בצליל פ, וראים מי מצליח לגלוות את הצליל שעומדים ללמידה ביחידה.
 2. המורה מציגה את הצליל החדש.
 3. יש להמשיך לפתח מודעות לעיצור פוצץ, שבו אי-אפשר להאריך את הצליל.
 4. הנקודה בתוך האות היא סימן לפיצוץ. המורה מסבירה שהנקודה נמצאת בתוך הסמל.
 5. התלמידים עובדים בדף מודעות פונולוגית ובכתייה.
 6. **לוח התנוונות:** התלמידים מתרגלים צירופים במגוון העיצורים והtnoונות שנלמדו עד כה.
 7. חשוב להשווות את מקום הנקודות בז, פ, י: מעל לאות, בתוכה או מתחתיה.
 8. אפשר להסביר לתלמידים, שב עברית רק במילים בודדות מופיע פ בסוף המילה. לדוגמה: סירופ, קטשופ, פופ, סטוסקופ ועוד (כל אלה אינן מילים עבריות).
 9. לומדים לקרוא ולכתוב מילים עם פ.
 10. שימוש באסטרטגיות: התלמידים מתקשים לנסות לפענח את הכתוב על סמך הידע שרכשו ביחידות הקודמות. לדוגמה: מילה ארוכה או קצרה, או צליל מוכר במילה – בהתחלה, בסוף או בתוך המילה. הם יכולים להפעיל כמה אסטרטגיות פונולוגיות.
 11. המורה אומרת שהשם של הצליל הוא "פִּא".
 12. פיתוח השפה הדיבורית.
 13. מומלץ לעبور על שמות התלמידים בכיתה ולהפיץ צלילים מוכרים.
 14. **לוח עזרה עצמית:** מבדיקים את התמונה עם הסמל בלוח של כל התלמידים.

דף מעקב: חשוב מאוד להעיר את התקדמותם של כל תלמיד ותלמידה. לאחר ניתוח תוצאות ההערכתה יש לקבוע מטרות אופרטיביות לכל התלמידים.